

3. Абашкіна Н. В. *Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині*: монографія. Київ: Вища школа, 1998. 207 с.

УДК 378.1

ДУАЛЬНА ФОРМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО РІШЕННЯ ЗАВДАНЬ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Кравцов М.М., к.т.н., доцент

Super-mikvich@ukr.net

Танакова М.Ю., здобувачка вищої освіти

Tanakova20@gmail.com

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Поняття «дуальна освіта в українській термінології з'явилося раптово та набирає шалених обертів. Оскільки такий педагогічний процес досить молодий, тому ще мало вивчений. Дуальність як методологічна характеристика професійної освіти передбачає співпрацю освітньої та виробничої сфери з підготовки фахівців певного профілю в рамках організаційно відмінних форм навчання. Дуальна форма здобуття вищої освіти – це можливість водночас навчатися в закладі освіти та працювати за фахом, переймаючи знання найкращих фахівців певної галузі виробництва. Це найкращі умови для старту кар'єри та професійного розвитку. Наразі є кілька сотень професій, які можна опанувати за дуальною системою освіти, і перелік таких професій постійно оновлюється. Під час навчання здобувачі працюють на підприємстві та отримують за свою роботу грошову винагороду, а після її закінчення – практичну роботу, до якої добре підготовлені. Дуальна система забезпечує плавний вихід у професійну діяльність, без стресу, неминучого для інших форм навчання через брак інформації та погану практичну підготовку. Це дозволяє не тільки навчитися виконувати конкретні професійні обов'язки, а й розвиває вміння працювати в команді, формує соціальні компетенції та відповідальність [1].

Дуальна форма професійно-технічної освіти на сьогоднішній день сприймається як освітній феномен, успішно адаптований до умов ринкової економіки. Потрібна нова форма підготовки спеціалістів, заснована на соціальному партнерстві підприємств і закладів вищої освіти. Дуальна форма навчання на початковому етапі навчання забезпечує набуття здобувачами цільової підготовки,

специфічних професійних компетенцій, а також таких особистісних якостей, як уміння працювати в команді, вміння оптимально обирати технологічне рішення, відповідальність за довірену сферу діяльності. Працюючи, по-новому усвідомлює майбутню спеціальність і свідомо приймає рішення щодо правильного вибору професії. Крім того, сумлінна праця може забезпечити майбутньому фахівцю як додатковий заробіток, так і досвід роботи, що дуже важливо для подальшого працевлаштування. В сучасних умовах ці переваги є суттєвими. Дуальне навчання може проходити з будь-якої навчальної дисципліни та будь-якої спеціальності. Суть дуальної системи полягає в тому, що це з одного боку заклад вищої, а з іншого – навчальне підприємство. Обидві установи є незалежними партнерами одна для одної.

Як показує досвід передових країн, для кожного здобувача розробляється індивідуальна програма, і кожен здобувач має право обирати власну траєкторію руху до наміченої мети – отримання відповідного ступеня за тією чи іншою спеціальністю. Процедура побудови освітньої траєкторії включає визначення черги розробки курсу, відбір дисциплін за варіативною частиною, визначення кількості предметів для кожного семестру та остаточне складання розкладу [2].

Для проходження дуальної програми необхідна наявність тьютора (радника або куратора). Його основна функція – розробка, вдосконалення та коригування індивідуального, гнучкого навчального плану для кожного здобувача з урахуванням його особистих можливостей і потреб в умовах, зумовлених специфікою навчального закладу. Протягом усього періоду навчання здобувач постійно співпрацює з таким фахівцем-куратором.

Можливість скорочення фінансових і часових ресурсів також слід брати до уваги при відповідній підготовці здобувачів до дуальної програми. Дуальна програма в інтересах усіх зацікавлених сторін – навчальних закладів, підприємств, працівників, держави. Для підприємства це можливість готувати кадри саме «під замовлення», забезпечуючи їх максимальну відповідність усім вимогам, заощаджуючи витрати на пошук і підбір співробітників, їх перенавчання та адаптацію. Крім того, є можливість вибрати кращих здобувачів. У свою чергу, такий підхід мотивує здобувачів навчатися не за порадою «галочки». Складність застосування набутих знань на практиці полягає в тому, що педагогічна дійсність надзвичайно

різноманітна в конкретних життєвих ситуаціях. Виділяючи змістовні та загальні елементи у змісті навчання, основним завданням є формування відповідної професійної мотивації в досліджуваній темі шляхом виявлення зв'язків-переходу до майбутньої професійної діяльності як творчого процесу. Тому найефективнішими формами організації навчання є аудиторні та наукові дослідження (проектування курсових і дипломних). Експериментальна робота забезпечує пізнавальну (під час навчальної діяльності) і практичну (під час педагогічної практики) діяльність студентів пошуково-творчого характеру, формує в них уміння виявляти актуальні проблеми, знаходити шляхи їх вирішення з метою досягнення позитивних навчальних і виховних результатів. Метою впровадження аспектів дуальної системи України є усунення основного недоліку традиційних форм і методів підготовки майбутніх фахівців – розриву між теорією і практикою, навчанням і виробництвом, а також підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, враховувати вимоги осіб, які надають роботу.

Етапи впровадження в Україні: 2012-2014:

- інформаційно-комунікаційна робота з метою роз'яснення основ впровадження та функціонування дуальної системи проектом TVINNING;

- 2014-2015: розпорядження МОН України щодо проведення експерименту, підготовка програми, заявки експерименту, матеріально-технічної бази закладів; -курс ПТНЗ щодо участі [4];

- 2015-2016: реалізація перших етапів експерименту впровадження дуальної системи.

Переваги для закладів вищої та фахової передвищої освіти, які застосовують аспекти дуальної форми навчання:

- здійснення цільової підготовки підготовлених кадрів для підприємств;

- використання матеріально-технічної бази підприємств для підготовки кандидатів до навчання на сучасному виробничому обладнанні з урахуванням інноваційних змін у технологіях виробництва;

- ділити з роботодавцями витрати на підготовку кваліфікованих спеціалістів;

- відкривати можливості підвищення кваліфікації та стажування;

- сприяння швидкому професійному зростанню здобувачів освіти;

- забезпечувати тісний взаємозв'язок й взаємовплив різних систем, що призводить до якісних змін в освіті;
- здійснення інституційних досліджень і консультування;
- здобувач освіти не просто отримує кошти, а здобуває максимально концентровані та корисні знання, які стосуються безпосередньо його фаху [3].

Отже, дуальна система навчання долає розрив між теорією та практикою у процесі підготовки майбутніх спеціалістів; відкриває додаткові можливості для підвищення ефективності навчання працівників; дозволяє врахувати вимоги роботодавців щодо розвитку професійних компетентностей працівників; заохочує роботодавців інвестувати в освіту, оскільки в результаті отримують якісно підготовленого фахівця; сприяє більш всебічному професійному розвитку здобувачів освіти, створює нову психологію молодого спеціаліста; підвищує мотивацію до здобуття знань та набуття професійних навичок студентів і курсантів; сприяє ґрунтовному переосмисленню стандартів нових сучасних професій та організації нових робочих місць, соціалізації молоді. Дуальна освіта – це безперервний розвиток, у якому наука займає важливе місце та може забезпечити якісну освіту, що відповідає вимогам сучасного суспільства [4].

Література:

1. Дуальна освіта. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicnaosvita/dualna-osvita>.
2. Кушнірецька О. В., Синюра-Ростун Н. Р. *Особливості дуальної форми професійної підготовки кадрів у процесах освітньо-виробничої інтеграції* : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Львів, 23 листоп. 2017 р.). Львів. торг.-екон. ун-т [та ін.]. Київ, 2017. С. 27–30.
3. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 660-р).
4. Державний центр зайнятості. URL: http://www.dcz.gov.ua/khm/control/uk/publish/article?art_id=63126